

Op Hoop van Zegen

Herman Heijermans

ISBN: 9789402174380

Op Hoop van Zegen

Dramatis personae	5
Eerste bedrijf	7
Tweede bedrijf	39
Derde bedrijf	67
Vierde bedrijf	89

Dramatis personae

KNIERTJE, een vissersweduwe

GEERT en BAREND, haar zoons

JO, haar nicht

COBUS, haar broer

DAANTJE, diakenhuismannetje

CLEMENS BOS, reder

MATHILDE, zijn vrouw

CLEMENTINE, zijn dochter

SIMON, scheepmakersknecht

MARIETJE, zijn dochter

MEES, Marietjes aanstaande

KAPS, boekhouder

SAART, vissersweduwe

TRUUS, vissersvrouw

JELLE, bedelaar

EERSTE VELDWACHTER

TWEEDE VELDWACHTER

Het spel geschiedt in een Noordzee-vissersplaats

Eerste bedrijf

De armoedige woonkamer van Kniertje. Links, tweebedsteden en deur. Rechts, een ladenkast met heiligenbeeldjes, pullen en portretjes. Een schouw. Achter, klinkdeur naar het kookhok, glazenkast, kooi met duif, raam met bloempotten. Middag.

Eerste toneel

Cobus, Clementine, Daantje

CLEMENTINE, 'n schetsboek op de knie: Nou dan! -- Cobùs!

COBUS, poserend, schrikt wakker, glimlacht: Hè-hè-hè! Ikke heb niet geslapè... Nee, née...

CLEMENTINE: Hoofd meer zó! -- Nog meer -- Wat zanik je nou! Strakjes zat je zo leuk. En -- je hand op je knié...

COBUS: Tja -- as je zo lang ztil zit -- krijg je 't te pakkè...

CLEMENTINE, ongeduldig: Zou je nou asjeblief, às-je-blijf níét willen pruimen?

COBUS: Ik -- ikke pruim niet. Kijk maar.

CLEMENTINE: Hou dan je mond dicht.

DAANTJE, binnentredend door kookhok: Dag saam.

CLEMENTINE: Dàg. Ga nog maar 'n hoekje om.

DAANTJE: Nee, juffrouw -- 't wordt tijd. Nou -- ik zou 'm nog niet herkenne.

CLEMENTINE, glimlachend: O.

DAANTJE, zijn bril verzettend: Ziet-u -- as 'k zo vrij mag zijn -- z'n kin staat ànders -- en -- en z'n óge bevalle me niet -- maar z'n neus die is 'm -- en -- en -- z'n dassie da's màchtig -- daar zou je op zwere.

CLEMENTINE: Zo.

DAANTJE: ...En de bedstee met de gordijne.. 't Is me 'n bik. Neemt een pruim. Kan u mijn niet is gebruike?

CLEMENTINE: Misschien. Hand hoger! Je mònd stil.

COBUS: Da's makkelijk ezeid -- as ú gewoon is te pruime en je niet pruime màg -- dan kun je je lippe niet vàsthoe. Wat zeg jij, Daantje?

DAANTJE: Ik zeg dat 't tijd wordt. We ete om vier en de moeder is làstig.

CLEMENTINE: Dat zal met jullie ouwetjes wel nodig zijn.

DAANTJE, een stoel bijschuivend: Pèh! We hebbe nog al wat in te brengen! Niet dàt! 'n Diakenie is me'n bik. Vrete met snauwe -- of je 'n bedelaar ben. Vanmorrege koffie as -- as 't onderste uit de regenton -- en errete zo hard as je eksteroo.

CLEMENTINE: In jouw plaats -- hou je mond stil -- zou'k God danken dat me ouwe dag bezorgd is.

COBUS: Tja/tja je mag je niet bezondige...

DAANTJE: God dånke? Néé hoor. Me hele leve gevaren -- hoeveel reize wel? -- niet te telle -- schipbreuk gehad -- gebrek gehad -- gevaren van me tiende -- èn twéé zoons op zee verloren. Nee hoor. Nee hoor. De moeder is 'n krèng. Je zou d'r op d'r smoel slaan...

CLEMENTINE: Nou! Je bent hier niet in de kroeg.

DAANTJE: Dat ben 'k net niet. Maar 't gaat je tot hiér zitte. Verlejen week mocht ik niet uit, omdat 'k met je permissie, náást 't bakkie gespoegd had. Zeg u nou zèllef -- zou ú met opzet náást 't bakkie spoege? 'n Diakenie is 'n gevangenis. Hebbe ze je opgeborrege dan zijn ze je kwijt. 'k Wou da'k met fassoen door de haaie gevrete was, toen 'k nog voer...

COBUS, giechelend: Hè-hè-hè! De haaie luste jou niet. Je bent te taai, man.

CLEMENTINE: Hou je lippen stil!

COBUS: Tja, tja.

DAANTJE: De haai lùste me niet... 'n Karkas slikke ze nog. Pèh! De ouwe Willem heb 'k voor me oge in tweeën zien bijte dat 't bloed 'r uit spoot. En die wàs mager.

CLEMENTINE: Is de ouwe Willem door 'n haai opgegeten?

DAANTJE: Door één? Door zès. Zo as/die overboord sloeg hadde ze 'm te pakke' 't Water zag rood.

CLEMENTINE, glimlachend-ongelovig: Hè, wat vreselijk! En toch zou 'k 't wel is willen meemaken -- zo iets.

DAANTJE: Pèh! Wille meemake... Wij mòtte...

CLEMENTINE: Heeft-ie geschreeuwd?

DAANTJE: En hoe!

COBUS: Tja, je zal niet schreeuwe als je de tande in je bille voelt -- hè/hè/hè! Buiten klinkt 'n viool. Op de maat der muziek schokkert Cobus in z'n stoel. Tadelade --- dadada --.

CLEMENTINE, driftig het schetsboek sluitend: Daar dan! Opstaand. Morgen ben je rustiger hoor!

COBUS, zich uittrekkend: Helemaal stijf! Danst knipvingerend met waggelende beentjes. Tadelada --- dadada.

DAANTJE, bij het raam: Psst! Niemand thuis.

Tweede toneel

De vorigen, Jelle, Barend

JELLE, voortspelend: Asjeblief!

DAANTJE: Niemand thuis!

JELLE: Ik kom vast eens in de week.

DAANTJE: Ze zijn na de haven.

CLEMENTINE: Daar! Smijt iets het raam uit.

JELLE, ophoudend: Dank u wel. Zoekt.

COBUS: Achter die steen, stommerd.

DAANTJE: Nee- meer dáár.

CLEMENTINE: 'k Heb 't dié kant uitgesmeten. Hè, wat 'n ezel!
Is/die zó kippig?

COBUS: Hij heit maar 'n hallef oog -- en met 'n hallef oog zie je niet veel. Achter je!

JELLE: Ik zie niks.

DAANTJE: Psst! Hè! Barend help is 'n handje!

CLEMENTINE: 'r Moet 'n dubbeltje liggen.

BAREND, een mand wrakhout op de rug: Geef 't 'm dan in z'n

pote. Bonst de mand neer. Hier! Draagt het hout door het kookhok.

JELLE: Duizendmaal bedankt, juffrouw. Loopt spelend door.

COBUS: Hè/je/die kwajongen gehoord?

CLEMENTINE, tot Barend: Zeg 'ns, grote aap, had je 't tegen mij?

BAREND, schuw verlegen: Nee, juffrouw. 'k Wist niet dat ú hier was. Ik dacht...

COBUS: Je mot niet denke -- je mot denken om weer zo gauw mogelijk na zee te gaan -- en brood voor je moeder te verdiene.

BAREND: Bemoei je 'r niet mee...

COBUS: Hoor --tegen mijn het/ie praas -- en anders staat/ie met z'n bek vol tande -- ik ben niet bang -- hèhèhè -- ik doe niet in me broek as 'k vare mot.

DAANTJE: Kom nou. 't Heit vier geslage.

CLEMENTINE: Morgen, tién uur, Cobus...

DAANTJE: Kan niet juffrouw. We motte steentjes krabbe.

COBUS: Ja, we motte steendtje krabbe.

CLEMENTINE: Weer wat nieuws! Wat is dat?

DAANTJE: Nou -- 't onkruid krabbe op de binnenplaats.

CLEMENTINE: Morgen-middag dan?

COBUS: Tja -- dan zal 'k'r weze. Neemt een pruim uit Daantje's doos. Dag juffrouw. Dag lutjebroek. Hèhèhè!....

Derde toneel

Barend, Clementine

CLEMENTINE, haar hoed vaststekend: Die plaagt je nog al is, hè?

BAREND, schuw lachend: Ja juffrouw.

CLEMENTINE: Ben je aan 't zoeken geweest op 't strand? Hij knikt verlegen. Veel gevonden?

BAREND: Nee -- 't was vannàcht eb -- en dan -- en dan -- stokt.

CLEMENTINE: Ben je nou héús bàng, domme jongen, om te varen? Hij knikt lacherig. En ze doen 't allemaal...

BAREND, bot: Ja, ze doen 't allemaal.

CLEMENTINE: 'n Man moet niet bang zijn...

BAREND: Nee, dat mot 'n man niet.

CLEMENTINE: Nou dan?

BAREND, aarzelend: Ik blijf liever an wal...

CLEMENTINE: Ik zal je niet dwingen... Hoe oud ben je?

BAREND: Vorige maand afgekeurd voor de dienst.

CLEMENTINE: Afgekeurd?

BAREND: Voor me -- voor me -- ja, dat weet 'k niet -- maar àfgekeurd.

CLEMENTINE, lachend: Da's 'n gelukkie -- 'n bange soldaat...

BAREND, kort-opvlammend: An wal ben 'k niet bang -- laat ze